

Претставниците на локалната, но и на централната власт треба да одговараат пред граѓаните затоа што тие им го доверија мандатот. За жал, ретко кој од нив ја вратил довербата. Потребни се соодветни законски решенија за избраните функционери да се отповикаат и пред истекот на предвидениот рок за извршување на нивната обврска.

Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

НЕ СМЕЕ ДА ИМА СЕЛЕКТИВЕН ПРЕД ГРАЃАНИТЕ

ЛОКАЛНА ВЛАСТ

"ФОТЕЛЈАШИТЕ" НАРОДОТ ДА НЕ ВЛАСТА КОЈА ИМ

Оние кои ги избираат граѓаните, без разлика дали станува збор за претставниците на локалната или на централната власт, треба да ја оправдаат довербата која им ја дал електоратот. За жал, многу пати досега македонските властодршци ги изневерија очекувањата на овој народ и наместо казна за тоа што безмилосно го трошеа нивниот буџет, уживаа во фотелјите и глумеа недопирливи. Поаѓајќи од претпоставката дека во период од четири години никој ништо не им може, тие на сметка на гласачкото тело си ги полнеа финансиските конта. И законските норми на однесување беа дефинирани во нивна полза. Иако грешеа во практикувањето на власта си го преживуваа четиригодишниот мандат, а некои дури добија и втор. Всушност, одредбата дека избраните функционери одговараат пред граѓаните е апстрактност. Од тоа нема ништо во практиката. Затоа неопходна е промена на легислативата и претресување на целата таа област на одговорност на јавни службеници, пратеници, градоначалници и други функционери. Според експертите, најголем дефект на нашата парламентарна демократија е тоа што пратениците никој не може да ги повика на одговорност, освен ако Собранието не се самораспушти.

"Системот не предвидува барања на непосредна одговорност од пратениците ниту, пак, од нивните пратенички клубови и групи", посочи проф. д-р Димитар Мирчев и потенцира дека е многу неоперативна и можноста за смена на претседателот.

Всушност, член 62 од Уставот вели дека пратеникот не може да биде отповикан. Од друга страна, пак, Македо-

нија е меѓу ретките демократии во која не може да се распишат предвремени избори доколку пратениците сами не гласаат за самораспуштање.

ОТПОВИКУВАЊЕ

Деновиве големо внимание предизвика иницијативата на ЛДП, преку измена на Законот за локална самоуправа да се бара отповикување на градоначалниците. Оваа идеја се вжешти откако македонската јавност беше бомбардирана од рекламните спотови за тоа што (не)направил и каде ги потрошил парите градоначалникот на град Скопје, Трифун Костовски, но и веќе почнатата иницијатива на ТВ Парламентот на телевизиската А1 за собирање потписи, со која се бара тој да си замине од функцијата. Ваквиот развој на настаните ги разгневи градските татковци, кои излегоа со свој став - "да" за отповикување на градоначалниците, но тоа да важи и за пратениците, дури и за претседателот на државата.

Инаку, во актуелниот Закон за локална самоуправа, донесен во 2002 година, немаше одредба со која би се побарала одговорност на првиот човек на општината.

"Прашањето за гласање недоверба на градоначалниците - како што потенцира доцент д-р Тања Каракамишева - е спомнато во Изборниот законик, донесен во 2005 година. Постапката за гласање недоверба, како што е наведено

во Законикот, треба да се уреди со закон, односно со Законот за локална самоуправа. И тука нема ништо спорно. Она што мислам дека е спорно е фактот што постапката за гласањето недоверба законодавецот ја предвидува само за градоначалниците, а не и за советниците во општинските совети кои, исто така, се избрани од страна на граѓаните на непосредни избори, и треба да имаат ист степен на политичка одговорност како и градоначалниците. Прво, постои едно општо прифатено правило во современите политички системи, а тоа е дека принципот на политичка одговорност мора да се однесува генерално за сите избрани функционери, а не согласно начелото на селективен пристап само на некои функционери во зависност од тоа дали некоја личност им се допаѓа на партиите на власт или не. Второ, при утврдувањето на политичката одговорност на функционерите на локалната власт треба да се земе предвид и истата таква одговорност и на избраните претставници на централната власт. Главно, начинот на утврдување контрола на институциите на централната власт треба да биде отсликан и на локално ниво. На пример, претседателот на РМ е политички одговорен пред Собранието на РМ во случај кога во текот на својата работа ги повредил Уставот и законите на државата. Одлука за негова политичка одговорност донесува Собранието на РМ со 2/3 мнозин-

ЦЕНТРАЛНА ВЛАСТ

ДОБИЈА "УПЛАВ" ИМ ЈА ОДЗЕМЕ ЈА ДАЛ

Доколку претпоставиме дека цензусот од 20 проценти за недоверба на градските татковци се прифати, тогаш референдум за доверба на градоначалникот на град Скопје би можел да се покрене со 86.000 потписи. Скопје има 430.000 избирачи. Собраните потписи треба да се достават до ДИК, која треба да го распише референдумот. Одлуката за недоверба со која би бил разрешен градоначалникот би била донесена ако за неа гласа мнозинството од вкупниот број избирачи, што значи околу 250.000 скопјани.

ство гласови од вкупниот број пратеници. Таа одлука треба да помине и пред Уставниот суд со 2/3 мнозинство од вкупниот број судии, по што претседателот на РМ мора да поднесе оставка. Единствени избрани претставници во власта, кои немаат одговорност пред никого во текот на четиригодишниот мандат, се пратениците во Собранието на РМ. Мора да се размисли, доколку во наредниот период се отвори прашањето за промена на Уставот на РМ, на многу поквалитетен начин да се воспостави принципот на политичка одговорност,

како во централниот, така и во локалниот систем на власта, да се воспостават инструменти на заемна контрола меѓу институциите во РМ, кои во ниту еден момент нема да смее да бидат оставени без контрола и уставна можност да се покрене прашањето за утврдување на нивната политичка одговорност. Сместа и суштината на демократијата доаѓа најмногу до израз тогаш кога системот е целосно затворен, а сите институции функционираат согласно начелото на постојан 'страв' дека се следени како работат и дали добро ги извршуваат своите доверени надлежности. Контролата е клуч за успехот на секој систем".

РЕФЕРЕНДУМ

Иницијативата на ЛДП да се покрене прашањето за доверба на градоначалниците доколку зад тоа застанат 20 проценти од граѓаните во општината и одлуката за недоверба да биде донесена ако за неа гласале мнозинство од вкупниот број гласачи, веќе е доставена во Собранието. Велат дека очекуваат претседателот да го испочитува Деловникот и да ја стави на дневен ред најдоцна за еден месец. Народните избраници сметаат дека граѓаните имаат демократско право да побараат отчетност и одговорност од својот градоначалник, но за нив е дискутабилен цензусот од 20 проценти.

"Оваа иницијатива е со една единствена цел - да им се даде можност на граѓаните преку законско решение да можат да влијаат на смената на градоначалникот, доколку не се задоволни

од неговата работа. Не ја гледам вознемиреноста кај градоначалниците, особено зошто би биле вознемирени оние кои добро работат. Доколку инсистираат за пратениците, јас се согласувам дека одредени пратеници не ја исполнуваат својата должност. Нека понудат решение, ние ќе го поддржиме, доколку можат да најдат законско решение по кое ќе можат и пратениците да бидат отповикувани", изјави Роза Топузовска Каревска, ЛДП.

"Нашиот став е дека треба да се разгледа предлогот, имајќи предвид дека одговорноста е еден од основните постулати на работење на секоја власт, вклучувајќи ја и локалната", потенцира Оливер Шамбевски, ВМРО-ДПМНЕ.

"Нема да поддржиме со 20 проценти, најверојатно ќе интервенираме амандмански, тоа да биде цензус од 30 или 40 проценти од граѓаните", вели Рафиз Алити, ДУИ.

Тито Петковски, НСДП, посочи:

"Мислам дека сепак треба да се најде некое решение избалансирано во смисла да се даде можност за демократска процедура, меѓутоа да не се злоупотребува".

"Треба да се најде форма како градоначалниците ќе понесат одговорност. Скопјани не можат да забораваат дека ВМРО-ДПМНЕ, Трифун Костовски и Никола Груевски заедно славеа во 'Дал мет фу' и викаа дека цело Скопје е вмровски град. Денес Скопје личи на руина", рече Јани Макрадули, СДСМ.

На ваквите изјави градските татковци излегоа со свој став.

"Не може да се бара отчет за едно место, а на друго место да нема отчетност. Не тврдам дека сите градоначалници си ја работат работата коректно и треба да има некој механизам за да може некој да одговара, но нема никаква причина да има различен аршин", изјави Андреј Петров, претседател на ЗЕЛС.

Градоначалникот на Велес, Аце Коцевски, вели:

"Не можеме да имаме пратеници со бугарско државјанство, воопшто да не се појавуваат во Собранието и да нема законски основ да се покрене постапка за да им се одземе мандатот, а тоа да може да се направи за градоначалниците".

Дел од првите луѓе на единиците на локална самоуправа сметаат дека дадената доверба од граѓаните треба постојано да ја оправдуваат, а иницијативата за нивно разрешување треба да биде поддржана од повеќе од 20 отсто од избирачите.

"Зависи колку од граѓаните го избрале, па толку и треба да го разрешат. Инаку, да не испадне потоа политичките пресметки меѓу партиите да бидат преку градоначалниците", смета Коце Трајановски, градоначалник на Општина Гази Баба.

На потег е законодавецот. Тој ќе треба да донесе решение во корист на граѓаните.